

GENEL BİR KRİZE DOĞRU MU?

ABD ekonomisinden peşpeşe gelen iflas ve devletleştirme haberleri, ABD'nin genel bir ekonomik krize mi gittiği sorusunu gündeme getiriyor. Bu sorunun tartışılması boşuna değil. Çünkü biliniyor ki, eğer ABD ekonomisi genel bir krize yuvarlanırsa, dünyanın geride kalan büyük ekonomilerini de peşinden sürükleyecektir. Zaten şimdiden İngiltere, Almanya, Japonya, Rusya gibi ekonomilerden kötü haberler geliyor. Ekonomistler bugün yaşanmakta olan ekonomik olayların ancak 1929'un büyük krizi ile karşılaştırılabileceğini söylüyorlar. Ama gerek dünya ekonomisinin genel olarak büyüklüğü gerekse de iç içe geçmişliği, genel bir krizin 29 bunalımından daha ağır sonuçlara yol açabileceğini açıkça ortaya koyuyor.

Daha düne kadar serbest Pazar, küreselleşme ve liberalizm sözcükleri kutsal, devletleştirme lanetli bir sözcüktü. Özelleştirme furyası dünyanın dört bir yanını sarmış, piyasa kutsallaştırılmıştı. Kapitalizmin bütün savunucuları "kutsal piyasa" önünde secde ediyor, onların yerli işbirlikçileri de "her şeyi satmak" tan dem vuruyorlardı. ABD ekonomisinin krize doğru koşar adım gitmesi iyice su yüzüne çıkınca, bütün bu tahlil ve tespitler boş laflara döndü. Önce konut kredisi veren en büyük iki finans kurumu –Fannie Mae, Freddie Mac- devletleştirildi. İflasa gitmekte olan Merrill Lynch'i 50 milyar dolara Bank of America'ya satıldı. Ardından Lehman kardeşler -Lehman Brothers- battı, daha sonra AIG –dev sigorta şirketi- devletleştirildi. ABD'nin en büyük otomotiv tekelleri de –Ford ve GM- devlet kredisi almak için amerikan merkez bankasının kapısında sırada bekliyorlar! Kuyruk her yeni gelen haberle biraz daha uzuyor. Bu sayfada ABD ekonomisinde yaşananlarla ilgili geniş bir özet bulunuyor.

Elbette kapitalist ekonomiyi krize yuvarlanmaktan kurtarmak için sadece büyük sermayenin çıkarlarını savunan kapitalist devletler ve onların merkez bankaları devrede değil. Sistemin temel taşları da şimdiden ellerini taşı altına sokmuş durumdadır. Büyük bir çöküşü önlemeye çalışıyorlar. İngiliz, Alman ve ABD bankaları el ele verdi. Bank of America, Barclays, Citigroup, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, JP Morgan, Merrill Lynch, Morgan Stanley ve UBS'in kuracağı fon, likidite başvurusunda bulunan bankalara 23 milyar dolara kadar kaynak sağlama konusunda anlaşılabilir. Bütün bunların bir yararı olacak mı? Geçmişte yaşanan ekonomik tecrübeler, bu tür önlemlerin çöküntüyü biraz geriye atabildiğini, ancak onu önleyemediğini ortaya koyuyor. Kapitalist ekonominin kendi işleyiş kuralları var ve bunlar sonuçta ağır basıyorlar.

Peşpeşe yaşanan devletleştirmelerde genel bunalımı önleyebilecek gibi görünmüyor. Kapitalist bir ekonomide bu tedbirler sorunu yayıyor ve derinleştiriyor. Kapitalist sistemin egemen olduğu koşullarda devletleştirmenin ve özelleştirmenin birbirini bütünleyen ve tamamlayan temel bir yasa var. Devletleştirme ve özelleştirme bir madalyonun iki yüzü gibi. Devletleştirme de zorda kalan şirketin zararları "kamulaştırılıyor" yani zarar halkın sırtına yıkılıyor, faturayı halk ödüyor. Özelleştirmelerde ise kar eden bir kuruluş patronlara satılıyor, karlar özel bir kişilere devrediliyor. Her iki durumda da zarar eden ve yükün altına sokulan halk oluyor ve genel kamu çıkarı kapitalistlerin kar hırsına kurban ediliyor. Uygulamalardan açıkça görülüyor ki, kapitalist ekonominin ihtiyaçlarına göre bazen özelleştirme, bazen devletleştirme devreye sokuluyor. Burada temel yasa sistemin sözde iyi işlemesini sağlamak, sermayeyi derinleştirmek ve yaymak, büyük kapitalistlerin emrine kullanabilecekleri yeni kaynaklar aktarmaktır.

Eğitim, sağlık, demiryolları, haberleşme vb gibi kamu işleri, çok büyük sermayeleri gerektirdiği için bütünüyle "piyasanın marifetine" terkedilemiyorlar. Başlangıçta devlet, kamu adına bütünüyle bu alanları organize ediyor, daha sonra gelişme ve ihtiyaçlara göre parça parça özel sektöre devrediyor. Ama işin doğası gereği genel olarak devletin bu alanlardan bütünüyle çekilmesi pek olanaklı değildir. Devlet bu alanlarda özel sermayeyi teşvik etmekle birlikte alt yapıyı sürekli elde tutmak, işleyişi sağlamak zorundadır. Bu işte yine fatura vatandaşa çıkarken, parça parça özelleştirilen kurumlarda karlar özel kişi ve şirketlere peşpeşe çekilir.

Aslında kamu işlerinin bütünüyle özeleştirilememesi ve devletin sürekli işin içinde olması, zaman zaman devletleştirilmelerin gündeme gelmesi, kapitalist sistemin çözümsüzlülüğünün ve yetersizliğinin açıkça ortaya çıkması, sermaye sisteminin genel olarak kamu işlerinde artık çözümsüz kalması anlamına gelmektedir. Kapitalist devlet ve özel şirketler, artık bir bütün olarak ekonomiyi yönetmekte, onu organize etmekte yetersiz kalmakta, krizler, devletleştirilmeler bunun böyle olduğunu cümle aleme ilan etmek anlamına gelmektedir. Aslında kapitalist devletin “ben bittim, artık bende çare aramayın” demesinin ilan edilmesidir bu. Kriz dönemlerinde bu tüm çıplaklığı ile ortaya çıkar.

Kapitalizm bunu elbette kabul etmiyor ve sürekli olarak, yıkarak, savaşıyor, yakarak, katlederek sistemini devam ettirmeye çalışıyor. Bu durumda tüm emekçi halkın çıkarlarını savunacak, onları arkasında toplayacak bir gücün duruma el koyması gerekiyor. Bugünün modern toplumunda bu güç işçi sınıfıdır. Tarihsel tecrübeler gösteriyor ki, ancak işçi sınıfı tüm ekonomiyi halkın yararına yeniden kurabilir, toplumu yıkıntı ve çürümeden kurtarabilir. Ama bu iş kendiğinden olmuyor. Bunun için işçi sınıfının açıkça ortaya çıkıp, yeni bir toplumu kurma mücadelesine girmesi gerekiyor. Yaşananlar aslında işçi sınıfına bu görevini sürekli olarak hatırlatıyor.

Ekim / 2008